

Rafał Szklarek

KAMIENIE ZABRANE I ODDANE PRZYRODZIE

NOWY CMENTARZ ŻYDOWSKI W ŁODZI

Swego czasu postanowiłem wybrać się, z aparatem fotograficznym, na nowy cmentarz żydowski w Łodzi w celu eksploracji jego rzadziej zwiedzanej i mniej znanej części. Poczynione obserwacje pozostawiły we mnie na dłuższy czas swe refleksy.

Fot. Rafał Szklarek

Cmentarz żydowski na Bałutach jest najprawdopodobniej największą europejską nekropolią tego narodu (wyznania). Jej teren ma kształt wydłużonego nieregularnego wieloboku i jest przedzielony wewnętrznym murem na część wschodnią (z bramą główną i budynkami) oraz zachodnią (miejszem pochówku zmarłych). Cmentarz ma też osobne kwatery dla kobiet i mężczyzn, wydzielony teren choleryczny, pole dziecięce oraz pole gettowe. W sumie na powierzchni ponad 40 ha zachowało się – jak wskazują szacunki – około 160 tysięcy nagrobków.

Fot. Rafał Szklarek

Okres pierwszej wojny światowej nekropolia przetrwała bez większego uszczerbku. Trudniejszy dla cmentarza był czas drugiej wojny światowej, kiedy nekropolia stała się miejscem masowych egzekucji. Po wojnie miejsce przez długi czas nie było otoczone należyłą opieką konserwatorską. Dopiero w 1980 roku nekropolię wpisano do rejestru zabytków.

Fot. Rafał Szklarek

Spotkać można kilka typów żydowskich nagrobków. Jednym z najpopularniejszych form jest macewa, czyli pionowa płyta kamienna różnej wysokości, zakończona prostokątnie, trójkątnie lub łukowato, a czasem w bardziej oryginalny sposób. Pokrywa ją inskrypcja w języku hebrajskim, zazwyczaj ograniczona z obu boków półkolumnami, pilastrami, lizenami lub bordiurą. Innym rodzajem jest sarkofag – typ ten przeznaczony był dla ważnych osobistości, forma ta czasami jest połączona z pionową płytą nagrobną. Dominującym elementem jest tu podłużna, prostopadłościenna skrzynia skonstruowana z płyt, nakryta wiekiem z nastawą. Kolejną odmianą jest ohel (czyli w języku hebrajskim „namiot”): to rodzaj kamiennego lub drewnianego „budyneczku” wspartego na czterech węgłach, w środku, którego znajdował się właściwy nagrobek. Występują na tym cmentarzu także rodzaje nagrobków nietradycyjnych w postaci małych form architektoniczno-rzeźbiarskich.

Fot. Rafał Szklarek

Fot. Rafał Szklarek

Fot. Rafał Szklarek

Fot. Rafał Szklarek

Fot. Rafał Szklarek

Fot. Rafał Szklarek

Wspomnieć trzeba o mauzoleum Izraela K. Poznańskiego. Jest to największy grobowiec żydowski w Polsce – łódzkiego przemysłowca, fundatora cmentarza. Izrael Kalmanowicz Poznański (1833-1900) był jednym z trzech łódzkich „królów bawełny”, multimilionerem i filantropem.

Fot. Rafał Szklarek

Mauzoleum, zbudowane wg projektu Zeligsona w 1902 r., w którym spoczywa również żona Izraela – Leonia, jest najokazalszą budowlą tej łódzkiej nekropolii. Wzniesione z szarego granitu na planie koła zostało zwieńczone kopułą z czaszą dekorowaną od wewnątrz kolorową mozaiką.

Mapa cmentarza. Źródło:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b1/Cmentarz_Zydowski_Lodz_mapa.png

Wykorzystane źródła:

<http://www.schondorf.pl/wyprawy/cmentarz-zydowski-w-lodzi/>

<http://cmentarium.sowa.website.pl/Cmentarze/Lodz02.html>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b1/Cmentarz_Zydowski_Lodz_mapa.png